

kunde finde sig til Rette i den, finde sig opbyggede i den, og at der altsaa kunde gives i den saa megen Frihed, at de forskellige aandelige Retninger inden for Folkekirken kunne faa Lov til at udvikle sig saa frit som muligt og indrette sig saa frit som muligt inden for Folkekirken. Kunne de ikke det, er jeg ganske overbevist om, at saa er Folkekirkens Dage i Virkeligheden talte, saa vil det kun blive et Tidsspørgsmaal, naar den en Gang ramer sammen. Jeg mener derfor ogsaa, at vi maa spørge Erfaringen til Raads, den Vej, vi ere gaaede her i Landet, thi dette Spørgsmaal om Kirkeforfatningen, det er gennemdebatteret her hos os allerede for 40 Aar siden, og vi have forladt det og ere slaaede ind paa en helt anden Vej. Den Gang Hall brød med hele den tidligere Tankegang i 1855, da han forelagde Loven om Sognebaandets Løsning, udtalte han sig udtrykkelig ogsaa i denne Retning, idet han gjorde opmærksom paa, at da vi havde faaet Grundloven, havde vi indført Religionsfrihed her i Landet, og derfor maatte vi fra det Øjeblik af sætte Menighed i Stedet for Sogn, vi maatte bygge vor fremtidige Kirkeforfatning paa Menighedsforholdet i Stedet for paa Sogneforholdet. Derfor forelagde han Loven om Sognebaandets Løsning. Og man gik videre ad denne Vej, ikke blot løste man Sognebaandet, men man gav Tilladelse til Oprettelse af Valgmenigheder, hvilket atter er et Skridt i den Retning, at lade Folk inden for Folkekirken indrette sig frivillig som deres kirkelige Trang tilsiger dem. Den sidste Lov har desuden det mærkelige ved sig, at den blev gennemført, uden at der i Forvejen forelaa nogen anbefaling fra en kirkelig Repræsentation eller Kommission. Den blev endogsaa gennemført imod de 6 Biskoppers meget hæftige Modstand og mod en hæftig Modstand fra en stor Del af Gejstligheden. Man er altsaa ved disse to meget betydningsfulde Love slaaet ind paa en helt anden Ordning af Folkekirkens Forfatning, en Ordning, der er bygget paa frivillig Menighedssammenslutning og ikke paa Sognegrænser, og paa samme Maade, i samme Spor er man gaaet ved Forslaget om udvidet Brug af Kirkerne. I den Henseende bør man gaa langt videre, saaledes at de forskellige kirkelige Kredse i et Sogn kunne faa Lov til at benytte Kirken. Saaledes kommer man til at bygge paa frivillige Menighedskredse og Menighedssammenslutninger, og Folkekirken udvikler sig ad den Vej atter til at kunne blive noget af

et virkeligt, kirkeligt Samfund, men paa Sognegrænser kan man ikke i Fremtiden bygge et aandeligt Samfund. Der er jo mange andre Ting, vi have gjort for netop at gøre Folkekirken til en frivillig Sammenslutning. Vi have hævet Daabstvangen, vi have hævet Konfirmationstvangen. Vi maa jo ogsaa en Gang have hævet den kirkelige Vielsestvang. Vi maa endvidere, som de sidste Dages Begivenheder have vist, komme til en Afløsning af det nuværende Præsteløfte, vi maa komme til en saadan Ordning, at Folkekirkens Præster selvfølgelig ere Medlemmer af Folkekirken, selvfølgelig vedkende sig at staa paa Folkekirkens Grund, men at de paa den anden Side ikke ere bundne ved Udtalelser i de symbolske Bøger, som de alligevel ikke kunne bindes ved, og som Myndighederne, som det ogsaa har vist sig i den senere Tid, ikke ønske, at de skulle være paa den Maade bundne til, at de tvinge dem til at rette sig derefter, som de jo overhovedet ikke kunne tvinge dem til at rette sig derefter. Det maa jo erkendes, at man ikke kan blive ved med at forelægge Folk Løfter, som alle Mennesker vide, at det ikke er Meningen, at de skulle holdes bogstavelig. Det minder mig alt for meget om, da jeg blev indskrevet ved Københavns Universitet, og gamle Professor Madvig som Rektor skulde overlevere os de Regler, vi havde at indrette os efter. Han overleverede os da nogle gamle trykte Skrivelser, men føjede til: Ja en stor Del af det gælder rigtignok ikke, men vi havde ikke noget andet at give Dem. Ville De saa love mig at holde dette, hvoraf, som sagt, en stor Del ikke længere gælder. Noget lignende er Forholdet ved Præsteløftet. Der er ingen af vore kirkelige Myndigheder, der vil forlange, at vore Præster i et og alt skulle holde sig f. Eks. til den augsburgske Konfession; det er der ingen, der vil, og det er der ingen, der gør. Sjællands nuværende Biskop maatte i saa Tilfælde afskediges, da han paa enkelte Punkter er i Strid med den augsburgske Konfession, og der er vist ikke en Præst i Danmarks Land, der føler sig bunden ved hver Enkelthed i Konfessionen. Men det er der heller ingen, der forlanger, at de skulle være, der er i Virkeligheden en ret stor Frihed i den Henseende, og det er jeg i høj Grad taknemlig for. Jeg mener f. Eks., at den Afgørelse, som den ærede Minister har truffet i de Spørgsmaal, der for nylig have foreligget af denne Art, har været en frisindet og forstandig Afgørelse, men det kan ikke nægtes, at der